

ASPECTE ALE VIEȚII COTIDIENE LA DACO-GEȚI

Angelica Bălos

Așezările daco-geților, începând cu cele mai modeste locuințe și amenajări gospodărești și ajungând la o privire de ansamblu, oferă materialul necesar pentru a cunoaște aspecte ale modului de viață al daco-geților. O așezare înseamnă o comunitate (cu toate implicațiile ce decurg din această afirmație), în care se dezvoltă strânse legături interumane, un grup oarecum închis, dar care păstrează legături cu grupurile din apropiere.

Pentru a contura unele aspecte din viața cotidiană a daco-geților, am luat în considerare două așezări importante din Dacia: Sarmisegetusa Regia, capitala dacilor și așezarea de la Brad, jud. Bacău.

Sarmisegetusa Regia este cea mai complexă așezare, fiind compusă din trei părți distincte: cetatea, zona sacră și așezarea civilă. Ultima se întindea la est și vest de zona sacră, alcătuiind două „cartiere” distincte, locuințele fiind construite pe terase antropogene. Intrarea în locuințe se făcea dinspre drumul principal sau dinspre ramificațiile acestuia. Zona era improprie practicării agriculturii, locuitorii cultivând cel mult o grădină în jurul casei. Un număr mare de locuitori se ocupau cu meșteșugurile, dar ei au fost angrenați mai ales în vastul proiect de construcții de aici. Astfel, că, o parte din locuitorii comunității luau parte la muncile obștești reclamate de impresiunile construcții ridicate în zonă, iar alții se specializau în diferite meșteșuguri, confecționând obiecte și unelte necesare comunității sau pentru a fi comercializate. În societatea arhaică însă, lucrul real, palpabil, nu avea sens decât dacă era transpus în imaginar, faptele sau obiectele fiind percepute în dublu sens. Mircea Eliade¹ constată că un lucru sau un act are semnificație doar în măsura în care el participă la un prototip sau când repetă un act primordial. Pe lângă ritualurile și jertfele la care participa întreaga comunitate, fiind de interes general, sigur exista un set de ritualuri specifice începerii sau sfârșitului unei munci. La construirea unei case sau la confecționarea obiectelor, practicile magice erau prezente, unele continuând să existe și mai târziu, datorită conservatorismului tradițiilor.

Trecerea de la o etapă la alta în viață era marcată de anumite inițieri, probabil la ambele sexe. De exemplu, intrarea în rândul bărbaților luptători era posibilă doar cu o inițiere militară. Probabil de la vârste destul de fragede băieții începeau să fie pregătiți pentru a deveni luptători și vânători.

Femeile aveau atribuții importante în viața zilnică. Ele se ocupau de casă, de pregătirea hranei, probabil și de grădinarit. V. Pârvan² considera că femeile făceau toată treaba în gospodărie, de la măcinatul grâului și căratul apei în vase

1. M. Eliade, *Meșterul Manole*, ed. Junimea, Iași, 1992, p. 58.

2. V. Pârvan, *Getica, o protoistorie a Daciei*, ed. Meridiane, București, 1982, p. 84.

purtate pe cap și până la țesutul pânzei din care făceau hainele lor și ale bărbaților.

Funcțiile administrative, politice, militare și religioase erau atribuite aristocraților care locuiau aici, în apropierea regelui. Cele mai pretențioase locuințe se află grupate în zona Tăului și a cetății, formând un fel de cartier aristocratic al Sarmisegetusei³. Erau trupe de elită, preocupându-se mai ales de arta războiului, iar în caz de atac comandau trupele. Din informațiile lui Criton⁴ aflăm că Decebal i-a pus pe unii să se îngrijească de fortificații, iar alții „erau puși peste cei care munciau pământul cu boi”. O parte a nobilimii din așezare probabil trebuia să supravegheze și să coordoneze marile lucrări de construcție din zonă. Alții aveau în grijă producția meșteșugărească, o parte din produsele atelierelor fiind necesare puterii centrale. Regele avea nevoie de aristocrație din jurul său pentru a realiza un control eficient.

Se poate spune că la Sarmizegetusa Regia exista o elită laică și una religioasă. Unul din criteriile pentru care acest loc a fost ales drept capitală a daco-geților de către regi, era existența centrului religios de aici. Elita preotească avea un important rol în viața politică, culturală și socială.

Pe lângă alte atribuții, regii îndeplineau și funcțiile judecătorești, după cum relatează Jordanes⁵ despre Comosicus: „era considerat și ca rege și ca judecător, datorită priceperii sale și împărțea dreptatea ca ultimă instanță”. Piațeta din fața marelui sanctuar circular putea fi locul unde se ținea judecata sau oficierea cultului, chiar pentru amândouă.

În zona Tăului⁶ se află o terasă fără nici o construcție, un vast gol, care putea fi piața în care se efectuau schimburile permanente sau cu prilejul anumitor sărbători, când se aduna lumea din zonă.

Așezarea de la Brad⁷, aflată pe artera comercială principală din zonă – Siretul, era compusă din două părți: acropola întărită și în imediata apropiere, așezarea deschisă.

Fiind o zonă propice practicării agriculturii, locuitorii așezării deschise erau organizați într-o comunitate agrară. Bărbații se ocupau în principal de cultivarea pământului, dar și de creșterea vitelor și de vânătoare. Probabil împărțirea loturilor de pământ se realiza primăvara devreme, când erau îndeplinite și ritualurile pentru reluarea ciclului vegetal. Asemenea rituri agrare existau și la strânsul recoltei, pentru a fi siguri că în anul următor vor avea o recoltă bogată. La aceste procesiuni participa întreaga comunitate (împărțită probabil pe sexe și categorii de vârstă), fiecare având un rol mai mult sau mai puțin important.

Săpăturile arheologice de pe acropolă au relevat faptul că zona de nord-vest constituia un loc aparte în cadrul așezării. Drumul care ducea pe acropolă ajungea într-o piațetă pavată cu piatră de râu care a funcționat mult timp probabil ca „agora”.

3. I. Glodariu, E. Iaroslavschi, A. Rusu-Pescaru, Fl. Stănescu, *Sarmisegetusa Regia*, Deva, 1996, p. 139.

4. Criton, *F. G. Hist.*, II, fr. 932.

5. Jordanes, *Getica*, 67.

6. I. Glodariu, E. Iaroslavschi, A. Rusu-Pescaru, Fl. Stănescu, *op. cit.*, p. 139.

7. V. Ursachi, Zargidava, București, 1995, p. 291 *passim*.

În jurul pieței se aflau locuințele mai pretențioase, printre care se distinge o locuință „palat” cu mai multe camere, una fiind absidată. Aceasta era probabil reședința șefului local și tot aici, dacă nu cumva în piață, se adunau reprezentanții comunității pentru a lua hotărârile importante. Camera absidată putea avea un rol cultic, de genul adorării penajilor în casele romane.

Sanctuarul rotund descoperit în această zonă dovedește că era un centru religios, existența preoților fiind neîndoieală. N. Conovici și G. Trohani⁸ plasează acest fel de monument în categoria extraordinarității, datorită caracterului său de unicat în așezare.

Aristocrația din așezare avea nevoie de oameni simpli pentru a presta anumite munci, astfel că, în zona fortificată existau și locuințe mai sărace, în care locuiau meșteșugari sau alte categorii sociale. Statutul privilegiat al meșteșugarilor reiese din amplasarea atelierelor în imediata apropiere a pieței.

Cercetările arheologice demonstrează că în ultima fază, rolul militar al așezării a trecut pe un plan secund, așezarea devenind un important centru productiv și de schimburi comerciale. O categorie importantă o reprezentau în epocă negustorii, care participau la schimburile de produse atât cu zona intracarpatică cât și cu teritoriile sud-dunărene. Aristocrația îndeplinea acum mai ales funcții administrative și politice.

Prosperitatea așezării a dus la creșterea populației, demonstrată de rapida întindere a locuirii în ultimele două secole de dinaintea cuceririi romane.

8. N. Conovici, G. Trohani, Sanctuare și zone sacre la geto-daci, în *Revista de Istorie*, 41, nr. 2, 1988, p. 107.

APPEARANCE OF THE GETO-DACIAN DAILY LIFE*Abstract*

At Sarmizegetusa Regia a part of community inhabitants had took to public works claimed on the impressive buildings who erected and others specialized in different trades, these ones made tools and objects who were necessary of community, or for marketing. But in the archaic society, the actions or the objects were perceived in double-acting. About the rites and the sacrifices of general interest on which the whole community attended there rites and magic traditions typical of the begin or the end of activity, for building a house or for making some objects. Also, the passing from one above ground was marked by certain initials, maybe at both sexes. Women had important attributes on daily life, dealt with home, cooking and probably gardening, too.

The open settlement inhabitants from Brad were systematically in a agrarian community, being a favourable zone for practicing agriculture. They had to carry out the agrarian rituals necessary for vegetable cycle resumption in spring and at the harvest pressing to ensure the harvest for the year who comes.

Also, the wealthy settlements from acropolis there were more simple dwellings in who had lived craftsman, this fact demonstrating the privileged state of the craftsman as part of the settlement.